

ژولیا کریستوا

فردیت اشتراکی

مهرداد پارسا

یک درآمد، پنج گفت و گو و یک سخنرانی

◀ سرشناسه کریستول ژولیه ۱۹۴۱ م Kristova, Julia ▶ عنوان و نام بدجداور: فردیت اشتراکی/ژولیا کریستول بر جمعه مهر داد پارسا
◀ مشخصات نشر: تهران، روزبهان، ۱۳۸۸ ▶ مشخصات ظاهری: ۱۷۶ ص ▶ شابک: ۹۷۸۹۶۴۸۱۷۵۸۰۶
◀ وضعیت فهرست نویسی: فنی ▶ یادداشت: قسمت اعظم کتاب حاضر مصاحبه های کریستول است
◀ موضوع: کریستول ژولیه ۱۹۴۱ م -- نقد و تفسیر ▶ موضوع کریستول ژولیه ۱۹۴۱ م -- مصاحبه ها
◀ موضوع: Interviews -- Kristova, Julia ▶ موضوع فنیسیم ▶ موضوع نقد ادبی
◀ شناسه افزودن: پارسا-مهر داد-۱۳۶۲ .. مترجم
◀ رده بندی کنگره: ۱۳۸۸ / ۳۱۵ / PNV5 ▶ رده بندی دیویی: ۸۰۷۹۵۰۹۲ ▶ شماره کتابشناسی ملی: ۱۸۹۳۶۷۶

۴ ویرایش و تولید کارگاه انتشارات روزبهان

آزاده فهیم هاشمی: حمید کنی
 حسان سلامت: دیر سمیرا و ررستان (من)
 عیسی (رضی پیماندارستان من)
 ابوتر کریمی: (سر ررستان ادبی)
 فرزانه فلاح و سارا گلپزه: (سرستان میراث)
 مریم موسوی: (سر ررستان)

داور متولی و محمد رضا حسین زاده: تبریزی

۴ مدیریت هنری
 طرح و اجرای جلد: کلوه حسن بیگلر

۴ آماده سازی برای چاپ: شرکت قلم
 چاپ جلد: مجموعه چاپ آوازه
 چاپ متن و صحافی: چاپخانه خاشع
 چاپ فول: تابستان ۱۳۸۹
 ۱۵۰ نسخه ۷۵۰۰ تومان

دفتر مرکزی: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه کوچه فدوی، شماره ۳، طبقه اول
 کد پستی: ۱۲۱۲۷۳۹۱۲ تلفن: ۶۶۹۶۶۷۹۷-۶۶۹۶۶۷۹۸ تلفکس: ۶۶۹۹۵۸۵۵
 فروشگاه تهران، خیابان انقلاب، رویروی دانشگاه تهران شماره ۱۲۰۶ کد پستی: ۱۲۱۴۷۵۲۷۱۱
 تلفن: ۶۶۶۰۸۶۶۷ تلفکس: ۶۶۶۹۱۲۵۴
www.roozbahan.com info@roozbahan.com

این کتاب بر اساس شیوه نامه انتشارات روزبهان تنظیم شده است.
 (حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.)

۱۱.....	مقدمه مترجم.....
۲۱.....	درآمدی بر کریستوا: پروژه نشانه‌ای، توریل موی.....
۵۱.....	گفت‌وگوی نینا زیوانوچی با زولیا کریستوا.....
۶۳.....	پیرمرد و قانون.....
۷۳.....	بخشایش.....
۱۰۳.....	فردیت اشتراکی.....
۱۳۵.....	درگذر از مرزها.....
۱۶۱.....	هما دو تا / یا تاریخ / داستان بینامتنیت.....
۱۷۵.....	نمایه نام‌ها.....

مقدمه ویراستار مجموعه
یا
در دفاع از تکثیر تکانه‌های کتاب

۱. متن چه می‌کند؟ آیا چیزی چون سیاست متن وجود دارد؟ و اگر دارد، چگونه چیزی است این سیاست متن؟ بیایید چنین سیاستی را این‌گونه تعریف کنیم: اینکه یک متن - که احتمالاً در اغلب موارد، یک کتاب است - چگونه خوانده می‌شود و از رهگذر این خوانده‌شدن چه نیروهایی آزاد می‌کند و به کدام نیروهای «بیرون» می‌پیوندد و به محرک چه اعمال و کردارهایی بدل می‌شود، همان سیاست متن است. بی‌گمان سرانجام تکیه متن به چگونگی ترکیب تاریخی نیروهای درون و بیرون آن وابسته است، و این امری سراپا حادث و تصادفی است. اگر حرکت متن در فضا - زمان، توصیف دیگری از سیاست متن باشد، آن‌گاه تولید متن یا انتشار کتاب در حکم تلاشی است برای رخنه در فکرها و بدن‌های «مردم» از رهگذر حرکت موج متن‌ها و کتاب‌هایی که خوانده می‌شوند. درواقع این همان امید پیش‌برنده کاروبار ماست؛ همان نیروی سوژکتیوی که ما را به تداوم و تکرار آنچه بارها انجام داده‌ایم فرا می‌خواند.

۲. کتاب‌های این مجموعه به سودای تجهیز ما به ابزارهای مفهومی کارآمدتر منتشر می‌شوند؛ ابزارهایی که حین مواجهه ما با جهان پیرامونمان (احتمالاً) به کار می‌آیند و اساساً خود این مواجهه را می‌سازند و سمت‌وسو می‌دهند. البته این کتاب‌ها هم‌زمان، و حتی پیش از آنکه به

ابزارهای تودستی ما بدل شوند به مثابه ابزارهای مواجهات تروماتیکی عمل می کنند - یا دست کم می توانند عمل کنند - که بر خود خواننده اثر می گذارند و نیروی تکان دهنده ای وارد می آورند که (احتمالاً) ما را به چیزی متفاوت از آنچه بوده ایم بدل می سازد.

بی گمان اثر گذاری متن از لذت آفرینی و تکان دهنده گی آن آغاز می شود اما انگیزه انتشار «مواجهات» آن است که این کتاب ها به وساطت گره خوردن به دغدغه ها و مسائلی که با آن ها درگیریم به چیزی بیش از «لذت متن» بدل شوند و این ممکن نمی شود مگر آنکه نیروی متن، ما را حرکت دهد و به سوژه های درگیر با «امر واقع» بدل سازد. و این یعنی تجربه خواندن کتاب به مثابه مواجهه برآشوبنده ای عمل می کند که «می تواند» آنچه را پیش تر ناگفتنی و نادیدنی بود دیدنی و گفتنی سازد و از خلال آفرینش امیال و علایقی که به ابزارهای خود می چسبند و یا چنین ابزارهایی را خود به وجود می آورند، رُست هایمان را تغییر دهد و بر روی «تصمیم» هایمان اثر بگذارد و در یک کلام، زیستمان را دگرگونه سازد. و این چیزی جز کار کتاب نیست. البته بالقوگی ناب متن هیچ گاه نمی گذارد از حیث آینده آن مطمئن باشیم. هیچ یک از ما نمی دانیم این متن ها از کجا سر در می آورند، نمی دانیم اصلاً اثری بر جا می گذارند و نیرویی آزادی می کنند و به مسائل انضمامی مان گره می خورند

و یا مسئله‌ای انضمامی تولید می‌کنند یا نه. اتفاقاً همین بالقوگی است که امید پس پشت این متن‌ها رازنده نگه می‌دارد. کتاب‌های اینجا توفیر چندانی با دیگر کتاب‌ها و مجموعه‌هایی که چاپ شده‌اند و می‌شوند، ندارند. به انتشار کتاب‌های «مواجهات...» می‌بایست همچون تصدیق ضرورت تکرار و تداوم راه‌های کم‌وبیش طی‌شده نگریست. شاید تنها چیزی که این کتاب‌ها را متمایز می‌کند صرفاً سویه‌ای سوژکتیو، یعنی همان انگیزه و امید محرک باشد که یکسره معطوف است به بیرون‌رفتن و فراگذاشتن از محدوده و پیوند خوردن به زندگی روزمره و گره خوردن به حیات سیاسی و اجتماعی. مسلماً این متن‌ها هیچ پیوند یا ربط بی‌واسطه‌ای با شرایط حاکم بر زندگی ما ندارند و به همین دلیل اثرگذاری (احتمالی) شان مستلزم میانجیگری و وساطت‌یابی آن‌ها است که درواقع چیزی جز سوژه‌مندشدن آن‌ها نیست، یا به بیان دیگر، وصل شدن به وضعیت تاریخی ما به وساطت سوژه‌هایی که نیروی متن یا تکان کتاب بر آنها اثر کرده، به تفکر واداشته و به عمل برانگیخته است.

۳. گزینش کتاب‌های این مجموعه تابع نیروی تروماتیک، زور محرک و تکان‌دهندگی پیش‌برنده‌ای است که در خود متن وجود دارد و به‌نوبه خود، «می‌تواند» موضوعات و مسائل نوظهوری پیش‌بگذارد و

در عرصه‌های گوناگون افق‌های جدیدی بگشاید و تکانه‌های آشوبناکش را در این عرصه‌ها تکثیر کند. اما این تنها یک سویه ماجرا است. سویه دیگر به واقعیت ساده خواندن و خوانده شدن این کتاب‌ها و تحرک بخشیدن و اثر کردن‌شان مربوط می‌شود که گاهی وقت‌ها تابع بخت و اقبال است اما (احتمالاً) اغلب اوقات به جدیت و پیگیری خود خواننده در زنده کردن نیم‌مردگی متن‌ها وابسته است. بنابراین اهمیتی ندارد که این متن‌ها تا چه پایه انتزاعی‌اند و تا چه میزانی از تجارب زیسته و مسائل در جریان ما فاصله دارند؛ مهم این است که تا چه پایه با آن‌ها درگیر می‌شویم تا بدان‌ها سویه‌ای تاریخی و انضمامی ببخشیم و «ایده»های آن‌ها را تا کجا پی می‌گیریم تا در حیات‌شان سهیم شویم و نیروهای کارگزارده در آن‌ها را آزاد کنیم. از آنجا که این کتاب‌ها در راستای تقویت استحکامات نظری و تشدید مواجهه با «دیگری» و تشویق رویارویی با «امر نو» منتشر می‌شوند، پراکندگی آن‌ها از حیث موضوعی و سنت‌های فکری، مسئله‌ساز نیست. تا آنجایی که به کارگزاران این مجموعه مربوط می‌شود، کتاب‌های «مواجهات...» به قصد مشارکت در حیات سیاسی و اجتماعی‌مان از رهگذر مداخله‌هایی متنی انتشار می‌یابند، مشارکت و مداخله‌ای که فقط در صورت اتصال به «بیرون»، در صورت گره خوردن به سوژه‌هایی که

ردپاهای متن را دنبال می‌کنند و نیروی محرک و اثرگذار آن را در فضا - زمان‌های چندگانه توزیع و تکثیر می‌کنند، «تکمیل» می‌شوند.

۴. کتاب‌های مواجهات «به‌راستی» به روی نقد و نظر خوانندگانش گشوده است. می‌توانید با این آدرس با «مواجهات...» و گردانندگانش در ارتباط باشید:

movajehat.roozbahan@gmail.com

۵. امکان انتشار کتاب‌های این مجموعه با تشویق‌های محرک و حمایت‌های بی‌دریغ مدیران پیگیر و دوستان دوست‌داشتنی نشر روزبهان مهیا شد. از صمیم قلب از آنها سپاس گزارم.

حسام سلامت

بهار ۸۸

مقدمه مترجم

با اینکه دامنه آثار کریستوا شامل زمینه‌هایی چون فلسفه، روانکاوی، ادبیات، فمینیسم و مطالعات فرهنگی می‌شود عموماً فرض بر این است که او بیشترین تأثیر را بر نظریه فمینیستی و نیز نقد ادبی داشته‌است. اگر، چنانکه در مورد نظریه پردازان معاصر فرانسه مرسوم است، بپذیریم که آنچه فلسفه فرآیندی کریستوا را تشکیل می‌دهد مواجهات کلی میان امر فرهنگی و امر طبیعی، گسست‌ها و پیوندهاست؛ هیچ‌چیزی خارج از فلسفه وجود نخواهد داشت. با این اوصاف، شاید اساسی‌ترین وجه پساساختارگرایانه تفکر نشانه‌ای کریستوا را بتوان توصیف مرزها و شکاف‌های بیناساختاری سوژکتیوین دانست؛ جایی که هویت نکت بود فرد بیش از آنکه توسط چفت‌وبست‌های نمادین هستی جمعی شکل گرفته باشد، از طریق حفره‌های ظاهراً ناچیز و درعین حال زاینده‌اش ساخته شده‌است. بنابراین، او به تحلیل امر نام‌ناپذیر، برون‌زبانی و حیطه پشانمادین هستی می‌پردازد. چیزی که تفکر کریستوا را واجد اهمیت می‌کند هم اسلوب کژنگری به معنای سیاست حاشیه‌پردازی در کلیتی منسجم است و هم رویکردی دگراندیشانه که نه موجد بدیل امر موجود، بلکه به همان معنای منفیت هگلی کریستوا، گشودن فضایی در ساحت امر واقع به‌عنوان موجودیتی خارج از مرز است.

کریستوا اولاً همچون بسیاری از متفکران جریان روشنفکری فرانسه

در پی بسط نظری استثنائات قوانین کلی فلسفه از طریق پرداختن به مثل
کثیف و طرد شده افلاطونی است و ثانیاً در سطحی اساسی تر، از همین
طریق، هویت‌ها، لحظات و موجودیت‌هایی غیرمثالی و غیروجودی را به
تحلیل می‌خواند که می‌توان آن‌ها را آرکائیک و پیشاهستی شناختی خواند.
نمود این رویکرد را می‌توان در بررسی او از حفره‌ها و دوبارگی‌های
سوبژکتیو به مشاهده کرد که ناشی از جنبش‌ها، رانه‌ها، تکانش‌ها و فراتر
از این، رخدادهای ضدونقیض و به‌ویژه فقدان و مالیخولیا است. اگر منطق
مالیخولیای کورائیک مدنظر کریستوا را، همچون انرژی‌ها و امیال
برون‌شونده ابژه‌های جزئی، در وضعیت شیروفرنی اولیه دلوزی، تابش‌ترین
حد ممکن بسط دهیم، این تفکر، هم به نوعی نقد حضور منجر می‌شود
که البته کریستوا با آن موافقتی ندارد، و هم به طرد رادیکالیت هر نوع
سنت فلسفی، جایی که میان دو موضع مخالف دیالکتیکی مرز خارج از
دستگاهی وجود دارد که یقیناً نقش آخرین چیز برجامانده یا اولین مبنا را
ایفا نمی‌کند. درواقع، در مقابل این دیدگاه که تنها در فلسفه اندیشمندی
چون دریدا هیچ پسماندی که دال بر وجود مازاد شالوده‌شکنی باشد باقی
نمی‌ماند؛ کریستوا اما بر آن لحظاتی از تکوین سوبژکتیو به دست
می‌گذارد که باید با هستی‌شناسی‌زدایی چیز به معنای عام درک شود.
کتاب حاضر که شامل مقدمه‌ای از توریل موی و چند مصاحبه با

کریستوا و در نهایت سخنرانی او در دانشگاه کلمبیا است به دامنه موضوعات نسبتاً مرتبطی می‌پردازد. مقدمه موی با شرح نکته‌هایی درباره پروژۀ نشانه‌شناسی کریستوا و حضور او در فعالیت‌های آوانگارد تل‌کل، فمینیسم و زنانگی، گرایش او به سیاست در سطح فردی (خرد)، و در نهایت نقد او بر ایده تفاوت دریدا، معرفی پیشرفته‌ای از سیر فکری کریستوا به دست می‌دهد. در مصاحبه نخست نینا زیوانسویچی با پرسش از کیفیت طرح مفهوم زنانگی در آثار کریستوا از او می‌خواهد تا از رمان و سریچی سخن بگوید. بررسی رمان‌های، به معنایی، اتویوگرافیک کریستوا در مقاله پیرمرد و قانون هم در پیش گرفته می‌شود و بنابر تجربه شخصی تبعیدمانند خود او با مسئله مهاجرت و یگانگی پیوند می‌خورد. در بخشایش کریستوا دیدگاه‌های خود را درباره این موضوع شرح داده و آن‌ها را با تأملات دریدا و آرنه مقایسه می‌کند. در مقاله فردیت اشتراکی کریستوا به گفت‌وگو با یکی از دانش‌آموختگان خود، جان لچت می‌پردازد تا علاوه بر ارائه شرحی از دیدگاه‌های خود راجع به تکنولوژی، تجربه زیبایی‌شناختی در اندیشه آرنه و البته آثار خود، به ایده قابل توجه فردیت اشتراکی، تأکید بر کسب فردیت شخصی سوژه با هویتی جمعی، پردازد. در آخرین مصاحبه در گذر از مرزها نیز سیر فکری و آثار کریستوا مورد بررسی قرار می‌گیرد. بینامتنیت موضوع

سخنرانی کریستوا در دانشگاه کلمبیا است که دیدگاه‌های مایکل ریفاتر در باب سوئز کتیوته‌ای که ساختاری بینامتنی دارد را هم بررسی می‌کند. در مجموع، باید گفت این کتاب مختصر که انتخاب مقالات آن، عمدتاً از سر تمایل شخصی بوده، ادعایی درمورد شرح مبسوط دیدگاه‌های کریستوا نداشته و چنانکه مشخص است تنها در حکم مدخلی دیگر برای آشنایی با برخی از اندیشه‌های انتقادی اوست.

مهرداد پارسا

پاییز ۸۸